

BOEKBESPREKING

‘Onderwijskunde samengevat in 75 modellen’

Katrien Struyven*

Boek: 75 modellen van het onderwijs. Auteurs: Remco Coppoolse en Dammis Vroegindeweyj.

Uitgeverij: Noordhoff Uitgevers, Groningen/Houten. ISBN: 978-90-01-78320-4. Prijs: € 29.95.

Iedereen die ooit een opleiding in de onderwijskunde volgde, krijgt bij het doorsnuffelen van dit boek een aangenaam, nostalgisch gevoel. Meteen kriebelt het om ooit geleerde stof in herinnering te roepen en op te frissen. De herkenning bij het lezen van dit werk is groot. In dit boek komen 75 modellen van het onderwijs samen, die in verschillende contexten en domeinen aandacht krijgen. Acht toepassingsgebieden ordenen de veelheid aan kaders thematisch. Een eerste toepassingsgebied ‘Ontwerpen’ brengt die modellen samen die ten grondslag liggen aan het vormgeven of ontwerpen van onderwijsprogramma’s. Voorbeelden zijn het 4C/ID model van Van Merriënboer, het leerlijnenmodel van De Bie, de taxonomie van Bloom en het Systems Approach Model van Dick en Carey. Een tweede categorie ‘Organisatie’ ordent die modellen die samengaan met de organisatie van onderwijsprogramma’s, zoals strategische doelen bepalen en rekening houden met een palet van factoren om deze ambities waar te maken. Voorbeeldmodellen zijn: viervlakmodel en het Europees kwalificatiekader. Een derde categorie ‘Innovatie’ beschrijft modellen die te maken hebben met de realisatie van veranderingen in de context van een bepaalde organisatiecultuur, zoals de veranderingsfasen van Kotter, de adoptie-innovatiekromme van Rogers en teamonderwijs op maat (TOM). ‘Didactiek’ is de vierde categorie, die theorieën clusterd die te maken hebben met het ontwerpen en vormgeven van lessen(reeksen), zoals het DA-model van Van Gelder, Double loop learning van Argyris, de skillslabmethode, het VESIt-model van Korthagen en de vier stadia van leren volgens Maslow. Modellen die tot doel hebben het leren te stimuleren via ‘motivatie’ en ‘leerprocessen’ vormen de vijfde categorie. Voorbeelden zijn: de roos van Leary, het cyclisch leerproces volgens Miles en het motivated learning model. Om het leren te begeleiden via ‘coaching’ zijn er modellen zoals het ARSC-model van McKinsey, de big five persoonlijkheidstest, de leerstijlentest van Kolb, het Kernkwaliteitenmodel van Ofman en de zes denkende hoofddeksels van De Bono. Om het leren te evalueren vinden we onder categorie ‘Beoordeling’: 360 feedback, 5DM, het criteriumgerichte interview volgens STARR en de ‘three-ring conception of giftedness’ (Renzulli). De zorg voor kwaliteit via bijsturing en verbetering van het onderwijs vinden we onder de gelijknamige, laatste categorie ‘Kwaliteit’, met voorbeelden

* Katrien Struyven is verbonden aan de Vrije Universiteit Brussel.

zoals de lerarencompetenties en bekwaamheidsbewijzen, PDCA-cyclus en Open Space.

De opsomming van de modellen gebeurt alfabetisch. Hierdoor voelt het boek aan als een verzameling, het vergaren van modellen die worden gebundeld tot een kleurrijk naslagwerk. Er zijn echter twee extra indexen, die de 75 modellen indelen naar toepassingsgebied en naar doel van het model, zodat betreffende kaders gericht kunnen worden gezocht in functie van de doelen en toepassingen waarvoor een model wordt gezocht. De 75 modellen worden in de vorm van steekkaarten opgevat, waarbij elke steekkaart bestaat uit korte identificatiegegevens van het model (naam, auteurs, jaar van ontwikkeling, 'ook bekend als', en doel), een schematische voorstelling van het model, toelichting bij het model, toepassingen van het model, het resultaat van het gebruik van het model, aandachtsgebieden en aangewezen literatuur. Dit maakt de informatie kernachtig en overzichtelijk, maar versterkt ook het naslagkarakter van het boek. Om snel informatie te vinden over een bepaald model, werkt het boek prima. Maar elk van de 75 modellen is ook ontstaan op een bepaald moment in de tijd, in een bepaalde context, met bepaalde dominante paradigma's, waarbij verschillende auteurs dezelfde overtuigingen delen en anderen reageren tegen andere standpunten. Zicht krijgen op deze historische lijnen en culturele bepaaldheid van de 75 modellen in dit boek, zou een extra dimensie kunnen geven aan het werk.

Dat het boek een lukrake verzameling lijkt van modellen wordt versterkt door de afwezigheid van selectiecriteria bij de modellen. Enerzijds worden modellen opgenomen die de tand des tijds ruimschoots hebben doorstaan en nog steeds actueel zijn, zoals de Zone van Naaste Ontwikkeling (Vygotsky), double loop learning (Argyris), behoeftepiramide (Maslow) en de taxonomie van Bloom, om enkele te noemen. Anderzijds staat het boek bol van recent ontwikkelde modellen die mogelijk vandaag actueel of bepalend zijn, maar morgen wellicht alweer vergeten of aangepast kunnen worden. Enkele voorbeelden zijn lerarencompetenties en bekwaamheidseisen, Europees kwalificatiekader en de CLOP-scan. Bovendien zijn verschillende van deze recent ontwikkelde modellen dominant in een Nederlandse context, maar niet in Vlaanderen, waar bijvoorbeeld de beroepsprofielen en basiscompetenties voor leraren gelden. Andere modellen zoals zelfdeterminatietheorie van Ryan en Deci, approaches to learning van Entwistle, Biggs, Marton en Säljö, approaches to teaching van Prosser en Trigwell worden niet vermeld. Soms worden methodieken beschreven zoals 360 feedback en skillslabs, maar andere methodieken, zoals de zevensprongmethode bij probleemgestuurd onderwijs, komen niet aan bod. Dit alles wekt de indruk, dat de selectie grotendeels triviaal is en ambigu gebeurde. Desondanks slagen Coppoolse en Vroegindewij erin, via de selectie van 75 modellen van onderwijs een aardige staalkaart van theoretische kaders bijeen te brengen, die de onderwijskunde als ontwerpwetenschap kenmerken. In die zin is het een overzichtelijk opzoekinstrument voor studenten in opleiding en een handige bundeling van informatie voor onderwijskundigen, leerkrachten en docenten in lerarenopleidingen en trainers in andere onderwijskundige opleidingen en settings.